

Дивовижний світ Катерини Білокур

Мета уроку:



- допомогти учням усвідомити дивовижний світ художніх полотен К.Білокур, сповнений особливої атури доброти й любові, ознайомити зі шляхом ставлення авторки як митця;
- розвивати усне зв'язне мовлення школярів, уяву й творчі здібності; пізнавальні інтереси учнів, їх навички і вміння узагальнювати, систематизувати пошуковий матеріал, навчити учнів роботи твір-опис картин; створити умови для самовираження кожної особистості;
- виховувати інтерес до життя і творчого шляху художниці, її полотен; прагнення вдосконалювати себе, своє мовлення, любов до творів живопису, рідної природи;
- показати інтеграцію видів мистецтв: поезії, живопису, музики.

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво, українська мова, література, музика.

Культурологічна лінія: людина і духовний світ мистецтва, нерозривна їх єдність.

Місце проведення: кабінет української мови та літератури.

Тривалість заняття: 90 хвилин.

Обладнання: виставка ілюстрацій полотен Катерини Білокур; запис мелодії «Пори року», «Вальс квітів», «Штраус «Казки Віденського лісу», українська пісня «Чи я в лузі не калина була», пісня «Безсмертник», «Ой попід гай зелененький», «Мелодії» Глюка, «Любовний романс» Гойя; мультимедійний проектор; рушники, хліб, колосся; папір для малювання А-3, клей, конверти з шаблонами елементів петриківського розпису.

Хід уроку

*Найбільша користь, яку
можна видобути з життя,
присвятити життя справі,
яка переживе нас*

Ждемс Вільямс

*У квітів і в людей душа
однакової чистоти,
тому вони такі зрозумілі.*

П. Мовчан

До уроку звучить мелодія «Вальс квітів»

П. Чайковського.

I. Організаційний момент

II. Створення позитивного настрою, ситуації

Психологічна настанова щодо вивчення теми

Учитель образотворчого мистецтва. Подивіться одне на одного і подаруйте посмішку) Не забувай, що ти на землі - Людина. І хочеш того чи ні, усмішка твоя - єдина, мука твоя - єдина, очі твої - одні. Такі неповторні, як і ви - кожна особистість. Так і Катерина Білокур, оригінальна особистість, і її творчий доробок ми сьогодні будемо досліджувати на уроці.

III. Оголошення теми і мети уроку (таблиця на екрані)

1. Обговорення епіграфа уроку

У квітів і в людей душа однакової чистоти,
Тому вони такі зрозумілі.

П. Мовчан

2. Аутотренінг

Я - учень

Я - особистість творча

Я - думаю, замислююся

Я - хочу знати

Звучить мелодія «Підсніжник» П. Чайковського.

3. Виразне декламування поезій про красу квітів

Хлопець:

Ось... візьми... Дикі квіти...

Вони... із усяких квіток щонайкращі...

Дівчина:

Звідки, хлопче, ти знаєш про них,

Гідних кращих співанок і віршів?

Хто водив тебе в пишні сади,

Де краса вимага навіть плати?

З ким у поле по квіти ходив,

Де лиш вітер пестить крилатий?

Може, сам ненароком дістав

До джерел розмаїтої вроди?

Таємниця глибин не проста,

Помилок не прощає природа...

Чом кривавиться мак пломінкий?

Що у скромній волошці так вабить?

Вже в самих тільки назвах віки:

Материнка, безсмертник, кульбаба.

1 учень – в е д у ч и й. Споконвіку українці кохалися у квітах. Їх завжди сіяли біля хати, дворі, нагороді. Мальви навшпиньки тяглися аж до стріхи, вилися-кучерявилися по тину, пишні жоржини переخیляли голівки ген за тин, ніби віталися з подорожніми.

2 учень – в е д у ч и й. Чарівна сила квітів не тільки у їхній вабливій красі. Вони здатні передати складну гаму потаємних почуттів, розповісти про радість малюка, який відкриває для себе навколишній світ, про ніжність юнака, який дарує коханій фіалки.

Учитель української мови. Як натхненно оспівують цю земну красу у своїй творчості поети!

Айстри задумані, квіти останні,

Осені пізньої сльози багряні...
Сумно шепочеться вітер над вами,
І обливає вас небо сльозами.

(В.Сосюра)

А є людина, яка усю свою творчість присвятила квітам.

Звучить уривок «Мелодії» Глюка.

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а. Діти, погляньте на цей портрет. Жінка і квіти. Чи буває щось прекрасніше у світі, аніж таке поєднання?! Адже коли жінка малює квіти, то краса природи ніби подвоюється, - натхнення майстра стає активною силою для багатьох людей. Воно живить, немов ковток води у спекотну днину...

III. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Вступне слово вчителя

В ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и. Чарівницею з Богданівни назвав Олесь Гончар художницю Катерину Білокур. Під дотиком її пензля найбуденніші, здавалося б, речі - кожне стебельце, кожна гілочка, кожна квітка співають хвалу щедрій, родючій землі українській, хвалу життя.

Словникова робота

Отже, Білокур - художниця - феномен.

Феномен - людина надзвичайних здібностей.

У ч е н ь – м и с т е ц т в о з н а в е ц ь. Мов зорею засвітилася Катерина Білокур - легенда і дійсність наших днів. Можливо, єдина у світовому живопису неосвічена жінка-селянка, яка самотужки сягнула воістину фантастичних висот у малярській справі а своїми чистими, як материнська сльоза, листами, якими, мов зорею, засвітилася, зробила значний внесок і в українську літературу. Її картини приваблюють тим, що на них летять бджоли, капає роса і пестики на квітках виділяють зародковий пилок.

У ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и. У народі кажуть: «Життя прожити - не поле перейти». І є в тому полі і важкий чар-колос, і колючий осот. Все буває на життєвому шляху. Та, якщо є мрія, є улюблена справа і вистачає сили і мужності віддаватися їй сповна, - значить, життя не буде пустим безбарвним, нецікавим і стане наповненим, а значить, пам'ятатимуть про тебе люди, шануватимуть і поважатимуть. Наша сьогоднішня зустріч пройде у вигляді прес-конференції. До нас завітали науковці, кореспонденти різних газет. А ще в нас у гостях художниця Катерина Василівна Білокур.

Прес-конференція

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а. Отже, ми розпочинаємо урок-прес-конференцію, на яку запросили біографа - знавця біографії Катерини Білокур, мистецтвознавця, який досліджував творчість художниці, кореспондентів журналу «Народне мистецтво» та газети «Українська культура», екскурсовода Музею українського народного декоративного мистецтва.

У ч е н ь - б і о г р а ф. Народилася самотутня відома всьому світу художниця 7 грудня 1900 р. в селі Богданівна колишнього Пирятинського повіту Полтавської губернії (тепер Яготинський район Київської області) в бідній селянській родині. За звичаєм, батько Василь Йосипович та мати Якилина Павлівна назвали її Катериною, бо народилася в день великомучениці Катерини. Безрадісно пройшли дитячі та

юнацькі роки. Прядка й веретено правили за «розвагу» майбутній художниці. Ще коли вона була малою, хтось подарував їй букваря, і невдовзі по ньому здібна дівчинка навчилася читати і писати. Доля виявила до неї небувалу щедрість - обдарувала непересічним талантом художниці й водночас послала небувале випробування: не розуміли її рідні і близькі - докоряли, сварили, кпили...

К о р е с п о н д е н т ж у р н а л у « Н а р о д н е м и с т е ц т в о » (зі зверненням до художниці) . Катерино Василівно, а коли час підійшов Вас віддавати до школи, тож згадайте, якого рішення дійшли батьки?

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. Мої батьки порадилися і вирішили: навіщо Катю посилати до школи, коли вона і сама може вчитися? Вирішили не віддавати мене туди, «щоб даремно не рвала чобіт і свитку». Тож купимо їй ще один буквар, та й хай вона собі потроху продовжує навчання, та й прясти час вже допомагати, та й чоботи будуть цілі. На цьому моя освіта - початкова, середня і вища - закінчилася.

У ч е н ь – к о р е с п о н д е н т г а з е т и « У к р а ї н с ь к а к у л ь т у р а ». Розкажіть, будь ласка, про свою прочитану найпершу книгу, враження від неї.

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. (*У руках тримає «Кобзаря»*) Та ніщо на мене не справило такого враження, як «Кобзар». Як узяла я того «Кобзаря» в руки, як глянула на ті чарівні малюнки, як прочитала ті вірші дорогі і прозу (там же він і про художників пише, не так, як ото старі люди кажуть, наче мені хто дання дав), так і засіло мені в голові те велике слово – художник.

У ч е н ь - б і о г р а ф. Значну роль в житті Катерини Білокур відіграло подружжя вчителів Івана Григоровича та Ніни Василівни Калити, що приїхали вчителювати в Богданівну і полюбили обдаровану дівчинку, заохочуючи її то до малювання, то до театру.

У ч е н ь – к о р е с п о н д е н т. Катерино Василівно, розкажіть нам про свої перші мистецькі спроби.

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. Було мені років 14, я щось таке малювала і при цьому витратила чимало паперу. Тож коли батько побачили моє «твореніє», то одпорили мене, як Сидорову козу, і наказали, що б я більше не малювала. І я не малювала, хіба коли крадькома.

На той час у мене не було ні паперу, ні олівця. Я крала у матері шматочки білого полотна, візьму вуглину та виводжу чорним по білому, що на думку спаде. Потім прала той шматочок полотна і, знов на ньому малювала. Тільки я стала підростати, батько знов завів про це мову: «Малювати, то добре, доню, але не для дівчини. Де ти бачила, щоб жіноцтво у нас займалося малярством. Краще б ти до кравецтва виявила прихильність». Батько дуже сердився. Почав гримати й на лозину натякати. Після чергової сварки пішла нишком на ставок топитися з горя. Але сусідські хлопчакі підгледіли й гвалт підняли на всю округу. Першою прибігла мати. «Ой, донечко ж моя, нетямущая, що ж це ти надумала, - голосила мати, - та малюй своїх півників і жоржини. Все, що тобі захочеться... ніхто тобі більше не заперечить».

У ч е н ь – б і о г р а ф. І знову її підтримали вчителі Калити. У їхній бібліотеці вона знайшла альбом репродукцій чарівних картин із Третьяковської галереї. Калити допомагали Катерині розширити кругозір, увійти у світ мистецтва. Від них вона дізналася, що Тарас Шевченко був не лише геніальним поетом, а й визначним художником. Відтоді Шевченко став для неї взірцем на все життя.

У ч е н ь – к о р е с п о н д е н т г а з е т и «Українська культура». Пригадайте, будь

ласка, як ви хотіли вступити до технікуму.

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. Було мені 22 роки, коли вичитала в журналі, що в Миргороді є художній технікум кераміки. Але в канцелярії закладу спитали, чи є в мене освічення – сім класів семилітки. Що я могла відповісти? Тільки те, що дуже хочу малювати...

Вийшла я з тієї школи, через дорогу стояв в'яз, здоровенний такий та кучерявий. Сіла я під тим в'язом та так гірко заплакала: «Ну, і не дозволяйте, і не приймайте, а прийде той час, що я художником буду - і все!»

У ч е н ь – б і о г р а ф. Катерина була вродлива, з великими, журливими очима, з товстою косою за пояс, вище середнього зросту, струнка поставою, завжди охайно вбрана.

К о р е с п о н д е н т ж у р н а л у « Н а р о д н е м и с т е ц т в о ». Ми знаємо, що вам мати бажала щастя, хотіла, щоб ви мали свою родину. Згадайте про своє кохання.

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. На заваді до особистого щастя стало малювання. Покохавши «богданівського лося», як я жартома називала свого обранця, поставила перед ним одну умову: щоб він не був супроти мого малювання, бо хочу стати художницею. Діло йшло нібито до весілля, але наречений навідріз відмовив мені у цьому, бо вважав, що малювання - то не жіноча справа.

Звучить уривок з пісні «Ой похід гай зелененький»

У ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и. Із часом постала перед Катрею нелегка проблема: малювання чи одруження. Вона прагнула поєднати їх, але жоден претендент на її руку і серце на це не погоджувався. У відповідальний час життя ближчої людини, ніж славетний Кобзар, не знайшлося, кинула в хаті сватів і поїхала на його могилу в Канів.

У ч е н ь – б і о г р а ф. 1932-1933 роки родина Катерини Білокур пережила відносно благополучно, проте не могла художниця не потерпати за людей - під час голоду нагло йшли в небуття цілі сім'ї, не залишаючи після себе й сліду. Коли нещастя вже минулося, восени 33-го року визріло остаточне і безповоротне рішення, про яке вона й повідомила батькам: «Оце вже далі відкладати не можу, я буду вчитися малювати».

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. Вдарились батько руками об поли: «Ой Боже мій праведний! Схаменися, Катре! Що ти надумала?! Та на тебе люди будуть тюкати! Бо де ж таке видано, де ж таке чувано в світі білому, що темна, неосвічена баба-селянка та щоб художником?! Та туди треба не з такими головами, як у нас». Вони подивились на мене такими очима, наче я їм сказала, що поставлю драбину та полізу на Місяця чи на Марса.

У ч е н ь – б і о г р а ф. Катерина більше не відступала, наполегливо домогалась свого. Копала, садила, полола, пряла, шила - виконувала всі селянські роботи. Але знаходила час і для малювання.

Рівнесеньких, тонких, однакових пензлів робила багато: для кожної фарби окремих. Використовувала вишневі гілочки та волосинки з пухнастого домашнього кота. Народна майстриня не переставала дивуватись незбагненній силі рідної української землі, скропленій дощем і зігрітій сонцем. Але найбільше вабили її квіти.

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а. Основне у Катерини Білокур - це хліб і квіти. Квіти зображені у вінку, ростуть від весни до глибокої осені. На картинах художниці співіснують комахи, птахи, дерева, квіти, фрукти, овочі, хліб і чимало

іншого. Усе рослинне царство живе, динамічне.

Як згадують очевидці, художниця брала кожную квітку, рослинку ставила їх у склянку з водою і малювала з натури. Усі елементи на картинах Катерини Білокур ідеально намальовані з дрібнішими деталями: прожилками листочків, стебел, тичинок квітів. І хоча кількість елементів - квітів рослин, листиків, овочів, фруктів - вражаюча, композиція не розпадається, а тримається в купі, залишаючи враження завершеного, замкнутого світу, при цьому жодна деталь не губиться, а навпаки, виграє серед собі подібних.

Дорогі діти, уважно слухайте, дивіться і запам'ятовуйте назви картин Катерини Білокур, які квіти вона любила малювати - все це вам згодиться при виконанні творчих завдань у другій частині нашого уроку.

Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р.

В природі все буденне і святкове,
І дивне, й незвичайне, і просте.
Є зміст в листку,
Є зміст в пташиній мові, –
В усьому, що зів'яло і цвіте.
Все загадкове, потаємне й зрима
Нашіптує мені: люби, живи!
І грає вітер з синіми очима
На променях зеленої трави.
І чую я, як в серці зріє слово
І папороть надій моїх цвіте...
В природі все буденне і святкове,
А може, просто кажучи, –
Святе!

У ч е н ь – б і о г р а ф. Коли в 30-х роках Богданівку приїхали працівники Полтавського обласного будинку народної творчості, вони відкрили в Катерині Білокур художницю рідкісного обдарування. Про неї заговорили в 1939 році. Її виставки відкрилися в Полтаві та Києві.

К а т е р и н а Б і л о к у р. Після цього вже мене рідні мої не лаяли, бо в Полтаві сказали, що я художник. Чуєте? Вчені люди назвали мене художником.

А квіти я буду малювати і малювати, бо я так люблю над ними працювати, що й слів не знайду, щоб висловити ті почуття до їх любові - моєї великої любові!

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а. Катерина Білокур, окрім олії, малювала і аквареллю. Щоправда, за її власним визначенням, це був живопис для неї менш улюблений і бажаний.

Малювала Катерина Білокур тоненькими пензликами, часто саморобними. На відміну від усіх професіоналів, які малювали від великих, загальних кольорових плям до дрібних деталей, художниця робила все навпаки: від маленьких деталей - до цілого, загального, закінченого твору. Художниця тоненьким пензликом, наче голкою, малювала квітку до квітки, аж поки вся картина не була завершеною. Ця техніка дуже подібна до української вишивки, коли деталь до деталі, квітка до квітки - поступово народжується завершений твір.

У ч е н ь – б і о г р а ф. А в 1954 році на виставці в Парижі успіх її творів приголомшив французів... Одне з полотен – «Цар – колос» - навіть викрали. 1956 року Катерині

Білокур присвоїли звання народної художниці.

У ч е н ь – е к с к у р с о в о д Музею українського народного декоративного мистецтва. Ви зараз знаходитесь у Музеї українського народного мистецтва. Вас вражає картина «Щастя». Вона створена на основі легенди-казки, яку Катерина Білокур написала в 1958 році.

На картині - серед лелек і соняшників - ми бачимо дитя. Воно дуже сумне, тому, що його ввіймали чорногузи, зігнули два соняшники, зв'язали їх червоною стрічкою, потім навали, накидали чудових квітів..

І з тих квітів звили гніздечко та й положили туди це дитятко.

На картині бачимо, що сміються соняшники, радіють квіти, що з'явилася на світ людина, - малесенька дитини.

(Звучить приспів пісні «Безсмертник» у виконанні Р. Кириченко)

К а т е р и н а Б і л о к у р. А зараз я вам розповім, як я все літо працювала над картиною «Колгоспне поле» все літо. Ще коли змальовувала весняні квіти, залишила для жоржини окреме місце - у правій частині картини, нижче від троянд. Працюючи над картиною, доглядала один кущ жоржини, чекаючи, поки розпустяться всі квіти. Як почала малювати жоржини, то троянди й інші квіти вже опали, але на картині вони милують зір своєю красою. Шість жоржин малювала три тижні - по дві квітки щотижня. Нарешті кущ готовий. Трохи нижче від нього намалювала клаптик плетеного тину.

Одного разу зняла з себе білу хустину з червоною мережкою і зв'язала нею кущ жоржини у квітнику. Ні, не пасує. Потім вкрила хусткою гілку, пробувала різні варіанти - дуже хотілося лишити щось біля жоржини від себе, передати своє ставлення до цих гарних, сильних, довгоквітучих рослин. Нарешті, знайшла місце для хустки: вона висітиме на тиночку, мовби забута ще звечора, припала росю. Забута хустина зігріла картину теплом людської присутності.

Тепер поле у вузькій вертикальній смужці полотна. Пейзаж зайняв одну шосту площі картини. Буйна гірлянда квітів стала обрамленням клаптика лану. Я створила поетичний образ землі, яка ще оповита сизим ранковим туманом. На ріллі ні хлібів, ні соняшників, ні буряків - сама родюча і багата земля, в якій відбилися голубінь неба і сонячне проміння.

У ч е н ь – м и с т е ц т в о з н а в е ц ь. Як бачимо, художниця не копіювала життя, а глибоко узагальнювала, типізувала. Позиція авторки, її світогляд та естетичні переконання яскраво виражені в кожному творі. Ці картини не тільки гімн життю, утвердження любові до рідної землі. Вони викликають почуття захоплення красою української природи, прагнення захистити цей світ, не дати знищити зелену красу життя.

Так, звичайні квіти, далекі, здавалося б, від політики і суспільного життя, збуджують високі громадянські почуття.

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а.

- Діти, що вас вражає в картинах К.Білокур?

Можливі відповіді учнів:

- Подиву гідна мистецька одержимість богданівської художниці.
- Її здатність проникати у світ природи.
- Вміння чути голос рідної землі, мову вітрів і квітів.

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а.

- А якби довелось вам вибрати одну з цих картин, яку б ви обрали, чому?

V. Робота в групах

I група

У ч е н ь – с п і к е р. На картині «Квіти на блакитному тлі» мою увагу привернули малопомітні квіти - незабудки. Спробував уявити картину без них - здається враз би порушилась гармонія.

Незабудки тут намальовані так, ніби з них виростає яскравий букет півоній, троянд, лілій. Спадає на думку й таке, що в природі, і в житті потрібна і яскрава краса, яка відразу впадає в око, і така, яку треба вміти розгледіти. Так, як і люди, є такі, що у всіх на виду, а є й непомітні, до яких треба придивитися, щоб побачити, зрозуміти, що без них не було б і значних зрушень у житті.

Так і ці квіти - незабудки. На картині, я думаю, вони відіграють велику роль. Дуже подобається мені ця картина!

Робота над картиною «Квіти на блакитному тлі». Обмін враженнями.

Евристична бесіда

- Які почуття викликає у вас ця картина?
- Які зорові та слухові деталі використала Катерина Білокур у творі?
- Які квіти зображені на картині?
- Що ж символізують незабудки?

II група

У ч е н ь – с е к р е т а р. Дивлюсь на картину «Сніданок» і хочу сказати, що на перший погляд немає нічого в ній складного. Щоденні речі, які є в кожній селянській хаті: глечик, миска, хліб, картопля. Та як це все чудово намальовано пензлем!

А ось - буханець тільки-но спеченого хліба; здається, ще пахне він. Над мискою здіймається пара від звареної молоді картоплі. Поруч на тарілці редиска, поріzana кружальцями, квашені огірки!

На другому плані картини - букет півоній у простенькій вазі. Квіти тільки-но зірвані. Поряд - простий селянський посуд: глиняний кухоль, керамічний глечик. Від картини віє спокоєм, затишком домашнього вогнища. Мені натюрморт нагадує хатину моєї бабусі. У тій хатині завжди раді гостям! І здається, ніби я нещодавно бував у цій хатині, і бачив цю картину! Я в захваті від цієї картини.

Метод мікрофон

Діти обмінюються своїми враженнями від картини «Сніданок»

II група.

У ч е н ь – с е к р е т а р. Із біографії Катерини Білокур відомо, що вона дуже любила берези, тому не дивно, що так влучно, щиро разом з квітами оспівала й березу на одній із своїх картин «Квіти і берізоньки ввечері». Назва цілком відповідає ліричному настрою полотна.

Дві берізоньки в оточенні квітів; надворі - вечір! Промінь місячного сяйва впав на квіти, і створив три букети: один - з червоних півоній, другий - з рожевих троянд, третій - з жовтих водяних квітів. Цей твір - розповідь про щось таємниче й прекрасне в навколишньому житті і в природі! Мене дуже вражає ця картина!

Метод «Незакінчених речень»

- Найбільше з дерев Катерина Білокур любила...
- На картині зображена пора року...

➤ Три букети складаються з таких квітів...

К о р е с п о н д е н т г а з е т и « У к р а ї н с ь к а к у л ь т у р а ». Катерино Василівно, розкажіть про своє творче натхнення в роботі.

К а т е р и н а Б і л о к у р . Може, ви не задоволені моєю працею, що я малюю лише квіти, проте як же їх не малювати, як вони такі красиві! Як глянеш кругом, то бачиш: ця квітка така гарна, а та ще краще, а та ще чудовіша. І всі вони начебто посміхаються до мене та ледь не промовляють: «Хто ж нас тоді буде малювати, як ти покинеш?» То я все на світі забуду та й знов малюю квіти.

К о р е с п о н д е н т ж у р н а л у « Н а р о д н е м и с т е ц т в о ». Катерино Василівно, ми бачимо, що малювання для вас було виявом пристрасної любові до рідної землі, а чи зрозуміли це ваші рідні?

К а т е р и н а Б і л о к у р . І чого воно таким людям, як я, не везе в житті? Все життя гонили мене мої рідні, як якусь «проступницю», за це велике, дороге, любе, чудове моє малювання. Вчилась я малювати, і прала, і ткала, і на болоті очерет жала, щоб було чим хату топити, і полола, і всіх обшивала, і всім догоджала, щоб хоч з хати не вигнали, щоб було мені де малювати. А вони все ж таки мене «лежнючою» звали і дорікали, що я не заслуговую і ложки борщу виїсти. І свої, і чужі насміхались наді мною, казали, що Катря з великого розуму з глузду з'їхала.

Звучить улюблена пісня художниці «Чи я в лузі не калина була».

У ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и . Уявіть собі, друзі, яка то гірка доля старої селянської дівки в селянській родині, скільки образ, насмішок і просто зневажливого ставлення, як до неповноцінної людини. І це при її величезному обдаруванні!

У ч е н ь – д е к л а м а т о р .

Катерино Василівно!

Ваші квіти - замріяна казка,

Ваші квіти - зупинена мить,

Ваші квіти - то мамина ласка,

Ваші квіти - прозора блакить.

З ними можна вночі розмовляти,

З ними можна радіти й страждати,

З ними можна крізь роки іти...

(В.Борисова)

У ч и т е л ь о б р а з о т в о р ч о г о м и с т е ц т в а . Народна майстриня з роками стає дорожчою, ріднішою, ближчою... Нам без неї вже не можна, нам вона потрібна, бо ми вчимося у неї багатьох речей - шанувати самих себе, любити землю, любити свою Україну.

У ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и . Мудра жінка розуміла мову квітів, як Д. Білоус у поезії «Мова квітів».

У ч е н ь – д е к л а м а т о р .

Що скаже свіжих квітів жмуток?

Про що їх мова не проста?

Верба - одвертість,

Айстра - смуток,

Лілея біла - чистота.

Конвалія - любов таємна,

Мак - юний цвіт, що не згаса.
Лавр - завжди успіх, слава певна,
А мальва - холодність, краса,
Дзвіночок польовий – вдячність,
Троянда – то любов свята.
Звучить уривок із пісні «Лаванда»

Мистецьке дослідження

Проводиться аналіз запропонованих вчителем картин

Перш ніж ми перейдемо до аналізу доробку художниці, давайте розглянемо алгоритм роботи за картинами Катерини Білокур:

АЛГОРИТМ

- жанр живопису (портрет натюрморт, пейзаж);
- тема;
- сенс назви картини;
- настрої і почуття;
- образотворчі засоби;
- значення твору;
- кольорова образність твору:
 - білий - символ духовної чистоти;
 - жовтий - колір життя;
 - небесний - символ волі;
 - чорний - смуток;
 - червоний - любов, радість.
- чи зачаровує вас краса квітів?

Метод «Заморочки з діжки»

Кожна із трьох груп по черзі виймає фішку, на якій написано назву картини Катерини Білокур

Ситуативна гра

Зараз пропонується заморочити голову групам, надавши їм таке завдання:

- за картиною скласти діалог між однокласником, який щойно повернувся з художнього музею Катерини Білокур. Яке враження справили картини?

Назви картин:

- «Пшениця, квіти, виноград»
- «Натюрморт «Квіти, овочі»
- «Квіти за тином»
- «Півонії»
- «Рожі та троянди»
- «Польові квіти»

Індивідуальна робота

Конкурс «Словограй»

- Описати «Автопортрет. 1950» К. Білокур, використавши вставні слова, звертання.

Робота в парах

Гра «Квітковий бум»

Записати за одну хвилину якомога більше назв квітів, овочів, фруктів, злакових культур, які були використані і описані на картинах Катерини Білокур.

(Наприклад. Квіти: жоржини, троянди, мальви, півонії, незабудки, бузок, безсмертник, лілії, ромашки, хризантеми, круглі паничі. Овочі: картопля, огірки. Фрукти: яблука, виноград, калина. Злакові культури: овес, жито, ячмінь, пшениця...)

Метод «Спалений рукопис»

- Уявіть себе археологом. Ви знайшли рукопис, на якому час залишив свої відбитки. Деякі слова й навіть фрази зникли. Вам потрібно за 2 хвилини справитися із цим завданням, продовживши фрази:

- а) Катерина Білокур - це не лише художниця, а й, як її назвав О. Гончар.
- б) Родом художниця Катерина Білокур з.....
- в) Катериною її назвали тому, що.....
- г) Початкову, середню і вищу освіту - здобула вона.....
- д) Велике враження справила на неї книга.....
- є) Підтримали її талант люди - вчителі.....
- є) Були знайдені такі картини:
 - «Натюрморт з.....»
 - «Квіти і.....в вечері»
 - «.....за тином»
 - «....., квіти, виноград»

VI. Практична робота

З образотворчого мистецтва:

Творчий конкурс «Квітова композиція»

- Із запропонованих елементів квітів скласти квіткову композицію у стилі петриківського розпису.

З української мови:

Міні-вір-роздум

Завдання 1 групи:

- У чому секрет дивовижних полотен Катерини Білокур?

Завдання 2 групи:

- Уявіть та опишіть зустріч із Катериною Білокур.

Завдання 3 групи:

- Чому Катерина Білокур вважається засновницею українського реалізму?

Звучить музика Гойя «Любовний романс»

VII. Підсумок уроку

1. Рефлексійна анкета:

Учитель образотворчого мистецтва.

▪ Чи сподобався тобі проведений урок?

- а) так, дуже;
- б) не дуже;

в) ні

- Якщо урок сподобався, спробуй визначити, чим саме. Для цього в наведеному переліку підкресли 5 факторів, які обумовили твоє позитивне ставлення:
 - Проведений урок мені сподобався, бо на ньому:
 - а) я почувався (лася) впевнено і спокійно;
 - б) було цікаво;
 - в) ми вчилися самостійно здобувати і застосовувати знання;
 - г) виробляли вміння працювати в парі, групі;
 - д) розвивалися вміння захищати свою думку;
 - є) міцно засвоювався матеріал;
 - є) вивчався необхідний для підготовки до уроку матеріал;
 - ж) кожен розвивав свої власні здібності;
 - з) ми оволодівали вміннями працювати і аналізувати картини Катерина Білокур.
- Що ще вам сподобалося на уроці?

Можливі відповіді учнів:

- Ю н а К а т е р и н а Б і л о к у р. Мені більше всього вдалося побувати в ролі юної Катерини Білокур, нібито сама відчула, як пройшло її дитинство та юність.
- Для мене було відкриттям те, що ця жінка ніде не вчилася, а самотужки багато працювала над собою і стала знаменитою художницею.
- Урок навів мене на роздуми самому створювати власні полотна.
- Своєю роботою я задоволений, тому що навчився аналізувати і читати полотна Катерини Білокур, точніше - описувати їх.
- Чи змінилося твоє уявлення про художницю К. Білокур внаслідок почутої інформації на уроці?
 - а) так;
 - б) ні.

2. Метод «Сенкан»

У ч и т е л ь у к р а ї н с ь к о ї м о в и. Пропоную на закінчення уроку скласти «Сенкан»

I група – до слів «Катерина Білокур»

- Вродлива, чарівна.
- Малює, зворушує, захоплює.
- Дуже чудові полотна з квітами.
- Майстриня.

II група – до слова «квіти».

- Яскраві, захоплюючі.
- Вражають, чарують, дивують.
- Квіти - це веселка людського життя.
- Рослини.

III група - до слова «хліб».

- Запашний, свіжоспечений.
- Печеться, рум'яниться, смакує.
- Хліб - всьому голова.
- Злакова культура або основний продукт харчування.

3. Подяка учням, які сумлінно підготувалися і допомогли провести

урок-прес-конференцію, урок-дослідження творчої лабораторії народної художниці України Катерини Василівни Білокур.

VIII. Оголошення результатів навчальної діяльності учнів

IX. Домашнє завдання

а) на урок української літератури: написати есе у формі листа Катерині Білокур, дякуючи їй за такі прекрасні полотна;

б) на урок образотворчого мистецтва: за допомогою мережі Інтернет довідатися про імена художників, які на своїх картинах зображували квіти, записати їх прізвища та назви їхніх робіт.

Література

1. *Литвиненко О.Г.* Ігрові технології на уроках словесності. // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2011. - № 22. – с. 19 – 24
2. *Науменко Є.І.* Уроки української мови. // Учитель року-2005. – Х.: Видавнича група «Основа». – 2005. – с.57 – 69
3. *Ночвінова О.В., Марчук Ж.С., Хребто Т.С.* Образотворче мистецтво.5 клас: Тематичне планування та розробки уроків// Х.: Веста: Ранок. – 2006. – 192 с. – (Мастер-клас)
4. *Опарієнко І.А.* Майстриня народного живопису. // Шкільна бібліотека. – 2010. – с. 85- 87
5. *Репродукції картин* для початкової школи: Комплект наочних посібників для середньої школи. – Х.: Ранок. – 2007. – 20 арк.
6. *Широка Г.І.* Рефлексія в навчанні. // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2009. - № 8. – с. 9 – 12
7. *Шкільна бібліотека.* // Катерина Білокур із сузір'я найславетніших. 105 років. – 2005. – № 12. – с. 4 - 6

АНКЕТА АВТОРА ВИДАВНИЧОЇ ГРУПИ «ОСНОВА»

Прізвище Потась Ім'я Любов По батькові Олексіївна
Місце роботи (повна назва закладу) Новотроїцька загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів, Бердянського району, Запорізької області
Посада вчитель української мови та літератури, заступник директора з навчально-виховної роботи
Кваліфікаційна категорія, звання спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист
Паспортні дані: серія СА № 866568 виданий Бердянським РВ УМВС України в Запорізькій області, 07.10.1998 р.
Ідентифікаційний номер 2022017826
Домашня адреса вул. Радянська, буд. 48, село Новотроїцьке, Бердянський район, Запорізька область
Поштовий індекс 71144 телефон моб. (38) 0986327113
Телефон служб. (06153) 97-5-40

РОЗПИСКА-ДОЗВІЛ

Я, Потась Любов Олексіївна
вчитель вищої категорії, вчитель-методист Новотроїцької загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів
Дозволюю друкувати мій матеріал Дивовижний світ Катерини Білокур
у всеукраїнському науково-методичному журналі «Мистецтво в школі»
Видавничої групи «Основа»

☒ Так, я передплачую журнал ВГ «Основа», додаю копію передплатної квитанції
(виписую щомісячно)

☐ Передаю свій матеріал на безоплатній основі

Гарантую, що цей матеріал є моєю власною авторською розробкою і не переданий до інших видавництв.

17 лютого 2012 року

Підпис _____

АНКЕТА АВТОРА ВИДАВНИЧОЇ ГРУПИ «ОСНОВА»

Прізвище Закоморна Ім'я Світлана По батькові Федорівна
Місце роботи (повна назва закладу) Новотроїцька загальноосвітня школа І – III ступенів, Бердянського району, Запорізької області
Посада вчитель образотворчого мистецтва, трудового навчання, креслення, основ здоров'я, математики, художньої культури
Кваліфікаційна категорія, звання спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист
Паспортні дані: серія СЮ № 221258 виданий Бердянським РВ УМВС України в Запорізькій області, 26.10.2011 р.
Ідентифікаційний номер 2461409760
Домашня адреса вул. Молодіжна, буд. 9, село Новотроїцьке, Бердянський район, Запорізька область
Поштовий індекс 71144 телефон моб. (38) 0997584491
Телефон служб. (06153) 97-5-40

РОЗПИСКА-ДОЗВІЛ

Я, Закоморна Світлана Федорівна
вчитель вищої категорії, вчитель-методист Новотроїцької загальноосвітньої школи І – III ступенів
Дозволюю друкувати мій матеріал Дивовижний світ Катерини Білокур
у всеукраїнському науково-методичному журналі «Мистецтво в школі»
Видавничої групи «Основа»

☒ Так, я передплачую журнал ВГ «Основа», додаю копію передплатної квитанції
(виписую щомісячно)

☐ Передаю свій матеріал на безоплатній основі

Гарантую, що цей матеріал є моєю власною авторською розробкою і не переданий до інших видавництв.

17 лютого 2012 року

Підпис _____

